

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN...

คำนำ

ตามที่รัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการส่งเสริม พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งส่งเสริมการออมในหมู่บ้าน นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชน และความเข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม แก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการ ด้านการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สารนิพนธ์นี้เป็นรายวิชาหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2544

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและบุคคลที่สนใจไม่มากนักน้อย

นางเพ็ญจันทร์ ภคจิรจิตกุล
บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านต่างตา

บทคัดย่อภาษาไทย

นางเพลินจันทร์ ภคจิรัฐติกุล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ศศิวรรณ ปริญญาตร , 63 หน้า

ISBN

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านต่างตา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบกระบวนการ
การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและลบต่อการบรรลุเป้าหมายว่ามี
อะไรบ้าง และได้ทราบถึงตัวชี้วัดและความเข้มแข็งของชุมชนของหมู่บ้าน การประเมินโครง
การกองทุนหมู่บ้านได้ใช้ค้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า "ซิฟฟ์โมเดล" โดยประชากรและ
กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของความน่าจะ
เป็นที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่าๆ กัน ได้แก่ สมาชิกกองทุนและผู้ที่ไม่เป็น
สมาชิกกองทุน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำ ข้าราชการ จำนวน 214 คน วิธีและเครื่องมือในการ
เก็บข้อมูลคือ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร.1 - 12
และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าเงิน 1 ล้านบาทสามารถช่วยในการส่งเสริมพัฒนา อาชีพ สร้างรายได้ และเป็นกองทุนที่ดีสำหรับหมู่บ้าน มีการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ มีการจัดผลกำไรในด้านพัฒนาท้องถิ่น และเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในการกู้เงิน
กลุ่มอาชีพผู้กู้เงินมีเงินลงทุนเพิ่ม ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี สภาพความของหมู่บ้านยัง
ความอุดมสมบูรณ์ ไม่แห้งแล้ง ถนนมีการพัฒนาสะดวกแก่การขนส่งผลผลิตสู่ท้องตลาด

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....นาง.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....อ.ศศิวรรณ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศศิวรรณ ปรินญาทร

(อาจารย์ ศศิวรรณ ปรินญาทร)

กรรมการสอบ

[Signature]

(อาจารย์รุ่งนภา กิติอาษา)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

[Signature]
()

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

๒๖ มิ.ย. ๒๕๖๖

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ ด้านข้อมูล และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

1. อาจารย์ศศิวรรณ ปริญาตร อาจารย์ที่ปรึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรชุน ไชยเสนะ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
4. อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา
5. คุณอาทิตย์ คุณศรีสุข
6. คุณพรพิศ มุลตะกร อาจารย์นิเทศก์
7. คุณวิไลวรรณ จูเกต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านต่างตา
8. พัฒนาชุมชน ตำบลหนองจะบก
9. ด.ต.ณัฐ ภคจิรัฐติกุล ที่อำนวยความสะดวกในการเข้าเครือข่ายกับตำบลสีม
10. ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่างตา ชาวบ้านต่างตาทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ทำนนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู อบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางเพลินจันทร์ ภคจิรัฐติกุล

สารบัญ

คำนำ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. บทนำ 1.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 ปรีทรรศน์งานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. แบบคำขอเงินทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
6. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพ์โมเดล.....	13
7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
8. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ.....	14

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	16
1. รูปแบบการประเมิน.....	16
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	16
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดใช้ในการประเมิน.....	17
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	26
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครง.....	28
1. ผลการประเมินบริบท.....	28
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	38
3. ผลการประเมินวาทะคดีวิธีทำธุรกิจของผู้.....	45
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ.....	46
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	50
1. สรุป.....	50
2. อภิปรายผล.....	51
3. ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	56

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1. ระบบทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านต่างตา.....	3
2. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ(สาธารณและส่วนบุคคล)....	30
3. จำนวนประชากร.....	31
4. รายนามผู้บริจาคโรงเรียน.....	32
5. จำนวนบุคลากร.....	33
6. จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2545.....	33
7. จำนวนสมาชิกที่ศึกษานอกหมู่บ้าน.....	34
8. โครงการพัฒนาที่ผ่านมา.....	36
9. รายชื่อผู้นำหมู่บ้านต่างตา.....	37
10. รายชื่อกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านต่างตา.....	38
11. จำนวนเงินกู้และการชำระคืนเงินกู้.....	40
12. ภาพรวมของสมาชิกผู้กู้จำนวน 88 ราย.....	42
13. โครงการที่สมาชิกขอกู้.....	43

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนมาตลอด ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน ภายหลังจากที่พรรคไทยรักไทยโดยการนำของ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งเมื่อเดือนมกราคม 2544 จนสามารถจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศได้ และมีนโยบายหลายด้านที่เอื้อให้เกิดความเข้มแข็งขององค์กรฐานล่าง เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 ตำบล 1 โครงการ โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร 3 ปี และโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล เป็นต้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาอาชีพ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตประชาชน

จากความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ภาควิชาการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลท่า หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้ว จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

กรณีศึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้านตำบลท่า หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีความประสงค์ต้องการทราบดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินการบรรลุปเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด
2. เพื่อต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุปเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านต่างตา
3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านต่างตาและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

กรอบความคิดทฤษฎี

การวิจัยเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือการวัดความสามารถในการบรรลุผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างน้อยเพียงใด นักทฤษฎีองค์การทั้งหลายต่างพากันเสนอแนวคิด วิธีการวิเคราะห์และตัวแบบ (Model) ของการศึกษาเพื่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือหน่วยงานต่างๆ (Amitai Etzioni, 1964:1 อ้างใน ภรณ์ กิริติบุตร, 2529 : 1) กิบสันและคณะ(Gibson and others, 1979 : 27) เสนอแนะว่าการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้แนวคิดทฤษฎีระบบเป็นตัวแทนหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดทฤษฎี ในการการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านต่างตา ใช้ "ตัวแบบความคิดเชิงระบบ" (System Model) เป็นกรอบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า "ชีฟฟ์โมเดล" (CIPP Model) โดยมีอักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

ตารางดังต่อไปนี้ แสดงองค์ประกอบและการทำงานอย่างเชื่อมโยงกันของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านต่างตา (หน่วยระบบ A) กับหน่วยระบบผู้กู้ทุกราย (หน่วยระบบ B) ภายในรูปแบบ "ชีฟฟ์โมเดล" ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต(O)

กระบวนการ(P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

จำนวนผู้ได้กู้ = O_1

ยอดเงินให้กู้ = O_2

กองทุนสะสม = O_3

ชื่อเสียงของชุมชน = O_4

อื่นๆ เช่น = O_5

นักศึกษาผ่านงาน

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้

P_2 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

P_3 = การรับชำระหนี้

P_4 = การทำบัญชี

P_5 = การช่วยเหลือตลาด

P_6 = กิจกรรมอื่นๆ เช่น
บทบาทของนักศึกษา

I_1 = นโยบายรัฐบาล

I_2 = เงิน 1 ล้านบาท

I_3 = คณะกรรมการหมู่บ้าน

I_4 = เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

I_5 = ผู้สมัครขอกู้

I_6 = อื่นๆ เช่น นักศึกษาและ
ทุนสะสมของหมู่บ้าน

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA: ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B: หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (B1....B6)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ(P)

ผลผลิต(O)

เงินที่กู้มาได้ = I_1

เงินอื่นๆ = I_2

สถานที่ + วัตถุดิบ = I_3

เทคนิควิธีทำงาน = I_4

กำลังทำงาน = I_5

อื่นๆ เช่น นักศึกษา = I_6

ผ่านงาน

P_1 = การทำกิจการถูก

วิธี

P_2 = การหาตลาดที่ดี

P_3 = การหาวัตถุดิบที่ดี

P_4 = การทำบัญชี

P_5 = การวิเคราะห์

O_1 = รายได้เป็นเงิน

O_2 = ผลเป็นสิ่งที่ของ

O_3 = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

O_4 = ผลเป็นความพอใจ

O_5 = อื่นๆ เช่น นักศึกษา
ได้เรียนรู้ธุรกิจ

อาจจะถือว่าเป็นหน่วยระบบ BB: ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมเจ้าของกิจการ

บริบท

ตารางที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านต่างตา

จากตารางที่ 1 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านต่างตาและผู้ผู้ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้ผู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

หน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า คือ I กระบวนการทำงาน คือ P ผลผลิต คือ O ได้แก่ รายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ผู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วงคือ หน่วยระบบ BB

หน่วยระบบ B เป็นหน่วยระบบของผู้ผู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้าคือ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้ผู้แต่ละราย กระบวนการคือ P ทำตามอาชีพ และผลผลิต คือ O

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) รวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี ผู้นำชุมชน โครงการพัฒนาที่ผ่านมา ความเข้มแข็งของชุมชน

วิธีการดำเนินการ

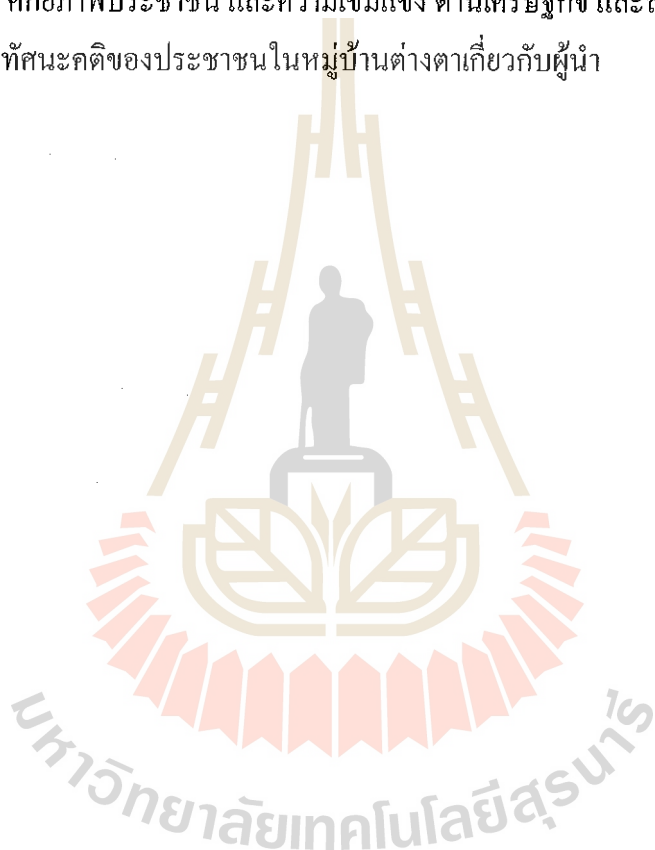
การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ต.หนองจะบก อ.เมือง จ. นครราชสีมาที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน
3. ใช้รูปแบบชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. ประมวลสังเคราะห์ข้อมูล
6. การเขียนสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

จากประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบเกี่ยวกับข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เพื่อได้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านต่างตา
2. เพื่อได้ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อได้ทราบถึง ศักยภาพประชาชน และความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจ และสังคมหมู่บ้านต่างตา
4. เพื่อได้ทราบถึงทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้านต่างตาเกี่ยวกับผู้นำ

บทที่ 2

ปริทรรศน์งานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ กรณีสืบศึกษากองทุนหมู่บ้านต่างตามหมู่บ้านที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และสิ่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และบัดนี้ได้ดำเนินการตามนโยบายแล้ว เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ได้ประกาศใช้ระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

หมวด 1

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวง

การคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน
3. ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน
4. ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว
5. เมื่อครบกำหนดวาระ หากยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่
6. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม
7. ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม
8. การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด 2

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 มีดังนี้

1. ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุม
2. ที่ประชุมชาวบ้านเป็นผู้กำหนดวิธีการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุน จำนวน 9-15 คน สัดส่วนชาย - หญิงเท่า ๆ กัน ตามมติของเวทีชาวบ้าน
3. คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามระดับอำเภอ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วย ความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนกองทุนต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และเปิดบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้าน ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน หลังจากได้รับเลือก

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้ ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

1. เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ ๒๐(๓) และ (๔) คือ คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และ ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านต่อปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วัน เดือน ปี ที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คุณสมบัติคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษากองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ข้อกำหนดเกี่ยวกับระเบียบ
2. วิธีการระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่มและองค์กรในหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุน
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนในรูปการถือหุ้น ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค
3. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารและหมู่บ้านมีความร่วมมือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านอื่น

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุน1ด้านบาท มีดังนี้

1. วิธีในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านขอกู้ยืม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีป้องกันความเสี่ยงในการให้กู้
7. วิธีแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้แล้วไม่ส่งคืนตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านต่างตา ระเบียบข้อบังคับของกองทุนมีดังนี้

1. ที่ตั้ง กองทุนหมู่บ้านต่างตา บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านต่างตา มีดังนี้
 - 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
 - 2.2 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพหมู่บ้าน ในการจัดระบบและบริหารเงินกองทุนของตนเอง
 - 2.3 ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกเพื่อประกอบอาชีพที่ทำอยู่และผู้มีโครงการแต่มีเงินทุนไม่พอ
 - 2.4 เป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน
 - 2.5 เป็นการส่งเสริมเพื่อให้สมาชิกลดการกู้ยืมเงินนอกระบบ

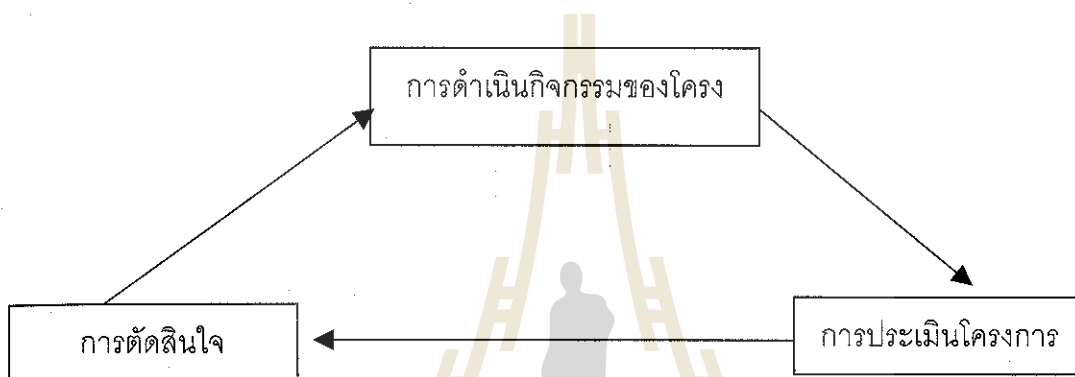
- 2.6 เพื่อนำผลกำไรจัดทำเป็นสวัสดิการและกองทุน
- 2.7 เพื่อลดรายจ่าย
- 2.8 เพื่อให้สมาชิกรู้จักรับผิดชอบและตรงต่อเวลา
3. แหล่งที่มาของกองทุนหมู่บ้านต่างดา
 - 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล หนึ่งล้านบาท
 - 3.2 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
 - 3.3 เงินค่าหุ้นสมาชิก
 - 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
 - 3.5 เบี้ยปรับกรณีผิดนัดชำระหนี้
 - 3.6 เงินที่ได้จากการบริจาคโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันใด ๆ ทั้งสิ้น
4. คุณสมบัติของสมาชิก
 - 4.1 เป็นบุคคลในหมู่บ้านและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหมู่บ้านต่างดา 1 ปีขึ้นไป
 - 4.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 - 4.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านต่างดา
5. การรับสมัครเข้าเป็นสมาชิก
 - 5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 5.2 การรับสมัครเข้าเป็นสมาชิก เปิดรับปีละ 1 ครั้ง
 - 5.3 เสียค่าสมัครแรกเข้า 10 บาท
6. อัตราดอกเบี้ย 0.50 บาท/ปี
7. การชำระคืนเงินกู้
 - 7.1 ชำระเป็นรายเดือน
 - 7.2 ชำระเป็นรายงวด (3 เดือน)
 - 7.3 กู้ฉุกเฉิน , ลดรายจ่าย ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 4 เดือน
8. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
 - 8.1 บริจาคเพื่อสาธารณะประโยชน์ในท้องถิ่น 10%
 - 8.2 สมทบเข้ากองทุน 50%
 - 8.3 ค่าใช้จ่าย 20%
 - 8.4 ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 10%
 - 8.5 สวัสดิการสมาชิกและคณะกรรมการ 10%

(รายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก)

6. หลักการประเมินโครงการแบบซิฟโฟมเดล

รูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้ใช้ แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟโฟมของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า " การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ" โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมิน ออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟโฟม (CIPP Mode) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา 74,881 คน เพื่อการศึกษาลักษณะการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาของบัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่บัณฑิตผู้จบการศึกษาปริญญาตรี โดยเฉพาะบัณฑิตในชนบท ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่าง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ และได้มีการยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง ควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่

8. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

มีผู้กล่าวถึงนโยบายกองทุนหมู่บ้านในประเด็นต่าง ๆ ไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้
กองทุนหมู่บ้านที่ไม่ใช่เป็นทางการเงินอย่างเดียวแต่เป็นทั้ง ทุนที่เป็นคน ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางศีลธรรม ทุนทางทรัพยากร ทุนทางปัญญา ทุนที่เป็นคน มีรายละเอียดดังนี้

ประเวศ วะสี (2545) ชี้ว่า ในความคิดกระแสหลัก เพื่อพูดถึงกองทุนมักหมายถึงทุนทางการเงินล้วน ๆ แล้วก็ลงไปสู่เทคนิควิธีการจะเอาเงินมาจากไหน บริหารอย่างไร ระบบบัญชีเป็นอย่างไร ฯลฯ แต่จากประสบการณ์ของชาวบ้าน กองทุนหมู่บ้านนั้น ไม่ใช่ทุนทางการเงินอย่างเดียว ต้องประกอบด้วย ทุนที่เป็นคนแต่ละคน คือทุนทางสังคมที่ชักชวนแต่ละคนมา

เป็นกลุ่มคนหรือสังคม ทูทางวัฒนธรรมคือ วิธีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่บรรสานสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ทูทางศีลธรรม หมายถึง ความถูกต้องแห่งการอยู่ร่วมกัน เช่น การเอื้ออาทร ความสุจริต ความเสียสละ ทูทางทรัพยากร เช่น ดิน น้ำ ป่า อากาศ ที่มีการอนุรักษ์และใช้อย่างเป็นธรรม และยั่งยืน ทูทางปัญญา ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติและนำเอาความรู้มาสังเคราะห์เป็นปัญญาและการจัดการ ทูที่เป็นเงิน อันช่วยกันออมไว้เพื่อให้กระบวนการออมและการจัดการรวมทั้งตัวเงินเป็นเครื่องกระตุ้นและส่งเสริมสร้างทุนที่ไม่ใช่เงิน 6 ประการดังที่กล่าวข้างต้น

พลเดช ปิ่นประทีป (2544) กองทุนหมู่บ้านไม่ใช่นโยบายของพรรคการเมืองใด หรือนักการเมืองคนใดคนหนึ่งอีกต่อไป แต่เป็นนโยบายแห่งชาติที่ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ กองทุนหมู่บ้านมีเงื่อนไขหลายประการว่า ต้องมีคุณภาพ กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก แก้ไขปัญหาความยากจน และเชื่อมโยงไปถึงนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เพราะฉะนั้นทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ ชุมชน ประชาสังคม จะต้องช่วยกัน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำฝ่ายเดียวไม่ได้

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2544) ประธานกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เสนอบัญญัติ 10 ประการสำหรับกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ว่า 1.ควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์ 2.ให้กองทุนหมู่บ้านเป็นเสมือนธนาคารหรือกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน โดยมีระบบคิดดอกเบี้ยและการจัดสวัสดิการชุมชนที่เหมาะสม 3.เน้นการออมสม่ำเสมอ 4.พิจารณาความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชน 5.พิจารณาความพร้อมของบุคคลและครอบครัว 6.พิจารณาสิ่งที่มีอยู่แล้วเพื่อจัดการให้สอดคล้องหรือเพื่อเกื้อกูล 7.ควรมีระบบตัวชี้วัดคุณภาพของกองทุน 8.ให้มีการควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและควบคุมดูแลซึ่งกันและกันระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างตำบล ระหว่างอำเภอ และระหว่างจังหวัด 9.ใช้โอกาสปฏิรูประบบราชการแผ่นดินที่ให้หมู่บ้านท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการจัดการ 10.เป็นการปูพื้นฐานสู่การเป็น "ธนาคารประชาชน" ที่มีพลัง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

บทที่ 3 จะนำเสนอเกี่ยวกับ วิธีการดำเนิน โครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดของวิธีการออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้คือ ซิปป์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน
- 1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการ และของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
- 1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการและกิจการของผู้กู้
- 1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างตำบลราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- 2.1 สมาชิกกองทุน 90 คน
- 2.2 สมาชิกผู้กู้ 80 คน
- 2.3 สมาชิกที่ไม่กู้ 10 คน
- 1.4 ชาวบ้านที่ไม่ใช่สมาชิก 100 คน
- 1.5 คณะกรรมการ 9 คน
- 1.6 ผู้นำชุมชน 5 คน
- 1.7 ข้าราชการ 10 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

1.1 ตัวชี้วัด

โครงการกองทุนหมู่บ้านต่างตาโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A เป็นระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B เป็นระบบการดำเนินงานกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎี ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ตามหน่วยระบบ A และ หน่วยระบบ B มีตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) มีดังนี้
 - ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - สภาพปัจจุบัน
 - ด้านเศรษฐกิจและสังคม
 - ด้านวัฒนธรรมและประเพณี
 - โครงสร้างพื้นฐาน
 - ผู้นำชุมชน
 - โครงการพัฒนา
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - เงิน 1 ล้านบาท
 - คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - ผู้สมัครขอกู้
 - บัณฑิตกองทุน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - การคัดเลือกผู้กู้
 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การรับชำระหนี้

- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือ
- บทบาทของบัณฑิต

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

ผลโดยตรง

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนผู้ที่กู้ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

ผลกระทบทางอ้อม

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A คือ

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจและสังคม
- ด้านวัฒนธรรมและประเพณี
- โครงสร้างพื้นฐาน
- ผู้นำชุมชน

- โครงการพัฒนา
- 2) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้กู้
 - อาชีพหลักของผู้กู้
 - รายได้ของครอบครัว
 - ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
- เงินที่กู้มาได้
 - เงินอื่นๆ
 - สถานที่ และวัตถุดิบ
 - เทคนิควิธีทำงาน
 - กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
- การทำกิจการถูกวิธี
 - การหาตลาดวัตถุดิบที่ดี
 - การทำบัญชี
 - การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลโดยตรง

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

ผลกระทบโดยตรง

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ผลกระทบทางอ้อม

- ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
- ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A

และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น และผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

1.2 ตัวแปร

รายการตัวแปรที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ 4 ประการของการทำสารนิพนธ์มีดังนี้

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	1. มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน
	2. มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน
	3. รวมเงิน 1 ล้านสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
	2. มีบุคคลเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทักษะคนที่มียอดกองทุนหมู่บ้าน	1. มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน
	2. มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	1. มีการพัฒนาอาชีพ

2. มีการสร้างงาน
3. มีการสร้างรายได้
4. มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน
 1. มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน
 2. มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน
 1. จำนวนสมาชิกกองทุน
 2. จำนวนเงินออมและเงินทุน
 3. ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร

1. คณะกรรมการบริหารกองทุน
 1. มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
 2. จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
 3. มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน
 1. มีระเบียบการบริหารกองทุน
 2. มีการร่วมกันสร้างระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
 1. มีการประชุมของคณะกรรมการ
 2. มีการรับสมาชิก
 3. มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
 4. มีการรับฝากเงิน
 5. มีการระดมเงินฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้
 1. มีระเบียบการกู้และขอกู้
 2. มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
 3. จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
 4. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
 5. จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการเงินกู้
 6. จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์เงินกู้
 1. จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
 2. จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ

3. มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร

1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง

4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง

5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

1. มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน

2. มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในประกอบอาชีพของผู้

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพึ่งตนเอง

1. มีการนำหลักพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน

2. มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน

2. มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกัน

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ
หลักระดับของกองทุน โดยรวมการสำคัญที่ว่า
กองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน
มิใช่เงินรัฐบาลให้

2. มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงิน
กองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้ไม่ชำระคืนจะต้อง

- จัดการเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ
3. สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกด้อย
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน
1. ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
 2. ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี
 3. ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด
 1. ประวัติของหมู่บ้าน
 2. สภาพปัจจุบัน
 3. สภาพของหนองน้ำ
 4. จำนวนประชากร
 5. อาชีพครั้งแรกของประชากร
 6. ถนน
 7. ไฟฟ้า
 8. ประปา
2. การดำเนินงานที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ
 1. ทุนด้านการเงิน
 1. จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน
 2. จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
 2. ทุนทางทรัพยากรทางกายภาพ
 1. จำนวนและลักษณะประชากร
 2. การประกอบอาชีพ
 3. สภาพดิน
 3. ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี
 1. จำนวนวัดและพระ
 2. การใช้ภาษาพื้นบ้าน

3. การทำบุญประเพณี
 1. จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน
 2. ประวัติโรงเรียน
 3. จำนวนนักเรียนในโรงเรียน
 4. จำนวนครูในโรงเรียน
 5. จำนวนผู้ไปศึกษานอกหมู่บ้าน
4. ทูทางปัญญา
 1. ผู้นำศาสนา
 2. คณะกรรมการหมู่บ้าน
 3. สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 4. การเลือกตั้งผู้นำ
5. ผู้นำชุมชนและการปกครอง
 1. ในแบบ บร. 4(แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
 2. จำนวนผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน
3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้
 1. การเกษตร
 2. ค้าขาย
 3. การบริการ
 4. การลดรายจ่าย
 5. จุกเงิน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน 1.1 - 1.5 ข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีจำนวนมากน้อยเพียงใด
 1. จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
 2. จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
1. จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน

2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	1. จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	1. จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย
4. สมาชิกไม่พยายามทำความเข้าใจระเบียบ	1. จำนวนสมาชิกที่ไม่เข้าใจระเบียบ

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน	1. มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	2. มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	1. มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต
	2. มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
	1. มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
	2. มีการจำหน่ายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ลักษณะของตำบลในตัวแปรใน บร.2
1. มีความสามัคคี	
2. มีความซื่อสัตย์	
3. ยกย่องคนทำดี	
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ

ตัวแปร

1. ความเข้มแข็งของชุมชน

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. สรุปประเด็นต่าง ๆ ตามทัศนะของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยรับผิดชอบตามแบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่แบบรายงานต่าง ๆ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน)
- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระและข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ วิธีการที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ครั้งประกอบด้วยวิธีดังนี้

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร.ต่าง ๆ
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ แล้วจำแนกข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยโครงการกองทุนหมู่บ้านต่างตามได้ใช้หลักการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ข้อมูลเหล่านี้ได้แก่ รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยไม่ใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะเป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เช่น ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาบทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านต่างดา ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
3. เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้
4. เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินคุณค่า "ดี-เลว" ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

บริบทระดับท้องถิ่น

ข้อมูลต่างๆ ของบริบทระดับท้องถิ่นของหมู่บ้านต่างดา หมู่ที่ 1 มีดังนี้

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านต่างดา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก อำเภอ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 70 ปี จำนวน 5 คน ได้เล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านต่างดาว่า "ปู่ย่าตาทวดเล่าสืบต่อกันมาว่า(ไม่สามารถระบุ พ.ศ.ได้) มีทหารนำผู้คนมาทำนา โดยนำมาพักอยู่ที่โนนที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านต่างดาขณะนี้ มีวัวต่าง ควายต่าง ไร่ไถนา และ นำวัวและควาย ไปผูกไว้ที่บ้านคอกวัว ช่วงพักการทำนา จึงนำวัวและควายไปเลี้ยงที่บ้านหนองหญ้างาม สมัยก่อนวัวต่างและควายต่าง หมายถึง วัวและควายตัวโต จึงเป็นที่มาของชื่อบ้านต่างดา

1. สภาพปัจจุบัน

ทำเลที่ตั้ง

ลักษณะของหมู่บ้านต่างตจะเป็นที่โนน โดยมีทุ่งนาและสวนผักล้อมรอบหมู่บ้านทั้ง 4 ทิศ แต่ทิศใต้เนื้อที่ประมาณ 1 กิโลเมตรที่ติดกับบ้านคอกวัว มีคลองชลประทานตัดผ่านนาและสวน ผักด้านทิศใต้ 1 สาย และ ทิศเหนือ 1 สาย อาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านมีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับชุมชนตะกองเก่าใต้ โดยมีคลองชลประทานและถนนกัน
ทิศใต้	ติดกับหมู่บ้านคอกวัว ต.หนองกระทุ่ม
ทิศตะวันออก	ติดกับหมู่บ้านโคกทราย ต.หนองกระทุ่ม โดยมีทุ่งนาและสวนผักกัน ระหว่างหมู่บ้าน
ทิศตะวันตก	ติดกับหมู่บ้านกรีน หมู่ที่ 2 ต.หนองจะบก มีสวนผักกันระหว่างหมู่บ้าน (แผนที่หมู่บ้านอยู่ในภาคผนวก)

การตั้งถิ่นฐาน

ลักษณะการสร้างบ้านเรือนในอดีตจะเป็นบ้านไม้ ยกได้สูง หลังคาเป็นสังกะสี ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยมและการเปลี่ยนแปลงของราคาวัสดุก่อสร้างที่แพงขึ้น ลักษณะบ้านโดยทั่วไปปัจจุบัน เป็นบ้านปูนชั้นเดียวและสองชั้น บ้านชั้นบนเป็นไม้ ชั้นล่างเป็นปูน หลังคาใช้กระเบื้องแทนสังกะสี

สภาพดิน

ในอดีตหมู่บ้านต่างตจะเป็นดินทราย ปัจจุบันเปลี่ยนไปเพราะมีการสร้างบ้านเรือน ราษฎรในหมู่บ้านจะซื้อดินจากที่อื่นมาถมที่เพื่อพื้นที่บ้านสูงกว่าถนนกันน้ำไหลเข้าบ้าน ทำให้สภาพดินเปลี่ยนไป โดยบางบ้านจะเป็นดินเหนียว บางบ้านจะเป็นดินร่วนปนทราย แล้วแต่สภาพที่ดินที่ซื้อมา แต่สภาพที่นาและสวนจะเป็นดินเหนียว และดินร่วนปนทราย

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ในอดีตจากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ หมู่บ้านต่างตลักษณะเป็นป่าบนที่โนน ปัจจุบันไม่มีป่าไม้เพราะเนื้อที่เป็นทุ่งนาและสวนผัก ปลูกไม้ยืนต้นบริเวณเนื้อที่บ้านเพื่อความร่มเย็น เช่น ต้นมะขาม มะขามเทศ มะม่วง และปลูกไม้ประดับ ผักริมรั้วไว้บริเวณที่สวนปลูกไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง มะพร้าว กล้วย

พื้นที่สาธารณะอดีตเป็นป่าช้าวัดต่างดา ปัจจุบันได้ทำเป็นสนามฟุตบอลของโรงเรียนบ้านต่างดา ปัจจุบันได้ย้ายเป็นพื้นที่ของ ต.หนองกระทุ่ม และเป็นบ่อน้ำสาธารณะ 3 บ่อ เพื่อทำน้ำประปาของหมู่บ้าน ซึ่งบ่อน้ำติดกับสนามบอลของโรงเรียน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ในอดีตราษฎรในหมู่บ้านต่างดาใช้สระน้ำของตนเองเก็บกักน้ำไว้บริโภค เพราะในอดีตมีการขาดแคลนน้ำยามหน้าแล้ง ปัจจุบันสระน้ำส่วนตัวราษฎรจะมีการถมที่เป็นที่ปลูกสร้างบ้านเรือน ส่วนที่เหลือปล่อยปลาไว้เพื่อบริโภค แหล่งน้ำที่สำคัญปัจจุบันคือ สระน้ำสาธารณะ 3 สระ และคลองชลประทาน 2 แห่ง

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ(สาธารณะและส่วนบุคคล)

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
สระน้ำสาธารณะ	4	4	0
คลองส่งน้ำชลประทาน	2	2	0
สระน้ำส่วนบุคคล	16	12	4

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านต่างดา หมู่ที่ 1 มีจำนวนครัวเรือน 122 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 484 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ช่วงอายุ 18 - 50 ปี

ตารางที่ 3 จำนวนประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)
1. เพศ	
• ชาย	227
• หญิง	257
2. อายุ	
• 1 วัน - 3 ปีเต็ม	20
• 3 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	30
• 12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	378
• 14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	28
• 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	257
• 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	37
• 60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	62
3. คนพิการ	
• ไป่	1
4. ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ	
• อายุ 60 ปีขึ้นไป	5

โรงเรียนและการศึกษา

ประวัติ

โรงเรียนบ้านต่างดา สปอ.เมืองนครราชสีมา สปจ.นครราชสีมา สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนเมื่อปี พ.ศ.2481 เปิด

สอนครั้งแรก ป.1 - ป.4 ชื่อเดิมคือ โรงเรียนประชาบาล ตำบลหนองจะบก และโรงเรียนประชาบาล ตำบลปรุใหญ่ อาศัยศาลาวัดต่างตาเป็นที่เรียนหนังสือ

เมื่อปี พ.ศ.2513 นายเหลื่อ สาตรา นายปรีม หอมจะบก และ นายไ้เะ สุกกำปัง ร่วมกันบริจาคที่ดินจำนวน 6 ไร่ 50 ตารางวา เพื่อให้เป็นที่ปลูกสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ซึ่งอยู่ติดกับวัดต่างตา และ ปี พ.ศ.2536 นางพรพมา หมั่นเที่ยง และครอบครัวบริจาคที่ดินจำนวน 58 ตารางวา

ปัจจุบันโรงเรียนได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีอาคารเรียน อาคารประกอบเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ดังนี้คือ

- 1) อาคารเรียนถาวร แบบ ป.1ฉ สร้างโดยงบประมาณทางราชการและชาวบ้าน
- 2) อาคารเรียนถาวรแบบ สปช.105/29 บริษัทคลังปลาซ่า จำกัด สร้างให้มูลค่า 1 ล้าน 5 แสนบาท (ปี พ.ศ.2534)
- 3) หอสมุดกลางน้ำ สร้างโดยงบประมาณจากการจัดงาน ซึ่งมีกรรมการ การศึกษาดำเนินการ ผู้ปกครองนักเรียน และงบประมาณจาก ส.ส. รวมมูลค่า 1 แสน 5หมื่นบาท
- 4) ถังน้ำฝน แบบ ฝ.30 และ ฝ.33 จำนวน 3 ชุด 10ถัง โดยงบประมาณและจาก ส.ส.
- 5) รั้วคอนกรีตเสริมเหล็ก งบประมาณจาก ส.ส.และชาวบ้านสมทบ
- 6) สวนหย่อมหน้าอาคารเรียน ครู อาจารย์ สนับสนุนงบประมาณ
- 7) สระน้ำเอนกประสงค์ จากงบ กส.ช.และงบประมาณจาก ส.ส.และชาวบ้านสมทบ

รายนามผู้บริหารโรงเรียน จำนวนบุคลากร และนักเรียน

ตารางที่ 4 รายนามผู้บริหารโรงเรียน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ระยะเวลา (พ.ศ.)
1	นายรอด เลิศพยาบาล	ครูใหญ่	2484 - 2500
2	นายสันต์ พงษ์สุวรรณ	ครูใหญ่	2500 - 2527
3	นายอาคม เคนไชยวงศ์	ครูใหญ่	2527 - 2538
4	นายสมเกียรติ อุดชี	ผู้อำนวยการ	2538 - ปัจจุบัน

ตารางที่ 5 จำนวนบุคลากร ครู 12 คน

วิชาเอก	จำนวน
การบริหารโรงเรียน	2
เกษตรศาสตร์	1
ประถมศึกษา	6
บริหารการศึกษา	1
ประวัติศาสตร์	1
วัดผลและประเมินผล	1

ตารางที่ 6 จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2545

ระดับชั้น	จำนวน (คน)
อนุบาล 1	18
อนุบาล 2	28
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	25
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	27
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	18
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	34
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	25
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	23

นักการภารโรง 1 คน

คณะกรรมการ โรงเรียน 15 คน

สีประจำโรงเรียน คือ น้ำเงิน - ขาว

คติพจน์ประจำโรงเรียน คือ รู้เวลา รู้หน้าที่ วินัยดี มีประชาธิปไตย

สมาชิกในหมู่บ้านต่างตาไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 75 คน

ตารางที่ 7 จำนวนสมาชิกไปศึกษานอกหมู่บ้าน

ระดับ	จำนวน(คน)
ประถมศึกษา	21
มัธยมศึกษา	32
นักศึกษาผู้ใหญ่	3
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	19

3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม

ราษฎรของหมู่บ้านต่างตา ในอดีตจะมีอาชีพทำนา ทำสวนผัก(จะทำหลังจากเกี่ยวข้าวเสร็จเพราะที่นาจะว่างเปล่า และทำรองผักในทุ่งนาโดยการตักน้ำจากบ่อและคลองชลประทานรดผัก) และทำบนที่โนนที่ใกล้แหล่งน้ำ ไม่มีอาชีพเสริม

ปัจจุบันหันมายึดอาชีพ ปลุกผัก เช่น คื่นหีว กวางตุ้ง หอม เป็นต้น จะหมุนเวียนกันปลูกไปเรื่อยๆ อาชีพปลุกผักถ้าว่างจากสวนตัวเอง จะไปรับจ้างสวนผักใกล้เคียงกัน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัวนม ไก่พันธุ์เนื้อและพันธุ์ไข่ ปลาตุ๊ก รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย (ร้านขายของชำ ร้านขายอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยว) ทำนา (จะทำไว้บริโภคในครัวเรือน)

พื้นที่ทำการเกษตร 600 ไร่ ที่นา 560 ไร่ (ทำนา 60 ไร่ อีก 500 ปล่อยเป็นที่ว่าง) สวน 420 ไร่ เลี้ยงปลา ไก่ หมู 60 ไร่

มีราษฎรในหมู่บ้านออกไปขายแรงงานต่างถิ่น 18 คน รายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 1,896,000 บาท รายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปี สรุปโดยรวม มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 122 ครัวเรือน

สังคมในหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นญาติ ๆ กัน จะเป็นคนดั้งเดิมในหมู่บ้าน การทำนาในอดีตจะเป็นการวานกัน ไม่ต้องจ้าง อยู่กันอย่างพี่น้อง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัจจุบัน ต้องจ้างแรงงานเพราะค่าครองชีพสูง

4. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

ประชากรในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ วัดมีพระ 17 รูป เณร 1 รูป วัดต่างตาเป็นศูนย์เผยแพร่ทางศาสนา จะมีการอบรมเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด โดยมีพระที่วัดเป็นวิทยากรในการอบรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน สิ่งปลูกสร้างในวัดชาวบ้านจะร่วมกันบริจาค ร่วมกันสร้างด้วยจิตศรัทธา

ด้านประเพณี จะมีพิธีและการทำบุญต่าง ดังนี้

5. เดือนมกราคม วันที่ 1 จะมีการทำบุญเลี้ยงพระ รดน้ำกลางหมู่บ้าน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคแล้วแต่ศรัทธา ไม่มีการบังคับ
6. เดือนกุมภาพันธ์ วันมาฆบูชา ทำบุญตักบาตรและพระสงฆ์นำกล่าวคำบูชาพระอรหันต์ ช่วงเย็นจะมีการเวียนเทียน
7. เดือนมีนาคม วันตรุษไทยจะใส่บาตรขนมห่อ ขนมหั้ยนและนำอัฐิญาติที่เสียชีวิตมาทำบุญที่วัด เพราะถือว่าเป็นวันสวรรค์เปิดและนรกเปิด ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วมารับส่วนบุญในวันนี้
8. เดือนเมษายน มีตักบาตรเช้า รดน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์และผู้สูงอายุ
9. เดือนพฤษภาคม ทำบุญตักบาตรวันวิสาขบูชา
10. เดือนมิถุนายน ทำบุญทุกวันพระ
11. เดือนกรกฎาคม ฟังเทศน์ในวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา ถวายเทียนพรรษา และมีผู้ถือศีลนอนวัดทุกวันพระจนถึงวันออกพรรษา
12. เดือนสิงหาคม ทำบุญตักบาตรวันที่ 12 ซึ่งเป็นวันแม่แห่งชาติ และขอพรจากผู้สูงอายุ นำดอกมะลิไหว้แม่ และมอบรางวัลแม่ดีเด่นประจำปี โดยทำพิธีที่วัด
13. เดือนกันยายน ทำบุญวันออกพรรษา และตักบาตรเทโว คือ ใส่บาตรโดยข้าวสารผลไม้ อาหารกระป๋องแล้วแต่ศรัทธา และฟังเทศน์
14. เดือนตุลาคม ทำบุญตักบาตรวันสารทไทย โดยการใส่บาตรกระยาสารท
15. เดือนพฤศจิกายน วันลอยกระทง ก่อนลอยกระทงพระสงฆ์จะพาชาวบ้านทำพิธีขอขมาแม่น้ำ แล้วนำกระทงมาลอยที่สระน้ำที่วัด และมีงานทอดกฐินทุกปี
16. เดือนธันวาคม วันที่ 5 ธันวาคมจะทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถือเป็นการเสริมบารมีให้พระเจ้าอยู่หัว และมีการร้องเพลงสดุดีมหาราชา
17. เทศน์มหาชาติ จะจัดหลังจากที่ออกพรรษาแล้ว

2. โครงสร้างพื้นฐาน

- ถนน ในอดีตสภาพถนนเข้าหมู่บ้านและในหมู่บ้าน จะเป็นถนนดิน เป็นถนนลูกรังเมื่อปี พ.ศ. 2516 เป็นถนนลาดยาง ปี พ.ศ.2540 ยาว 1,000 เมตร ปัจจุบันถนนในหมู่บ้านจะเป็นถนนลาดยางและคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีท่อระบายน้ำ ทำให้น้ำฝนมีการระบายน้ำได้ทัน
- ไฟฟ้า ในอดีตชาวบ้านจะใช้ตะเกียงในการให้แสงสว่าง บ้านต่างตามีไฟฟ้าใช้เมื่อปี พ.ศ.2518 โดยเป็นไฟขยายเขตของการไฟฟ้าโดยเชื่อมมาทางหมู่บ้านคอกวัว ต.หนองกระทุ่ม ปัจจุบันในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน

- **ประปา** ในอดีตชาวบ้านจะตักน้ำจากบ่อมาใช้ ยามหน้าแล้งน้ำที่สระวัดและสระ
ส่วนตัวแห้ง ต้องเดินไปตักน้ำต่างหมู่บ้านระยะครึ่งกิโลเมตรโดยการหาบ ประปาหมู่บ้านสร้างขึ้น
เมื่อปี พ.ศ.2539 ทำให้ชาวบ้านได้รับความสะดวกในการใช้น้ำมากขึ้น แต่เป็นประปาดิบ ไม่ผ่าน
การฆ่าเชื้อใด เพราะบางครั้งน้ำจะมีสีขุ่นแดง เป็นที่ชาวบ้านต้องการแก้ไข ปัจจุบันนี้ชาวบ้าน
บริโภคน้ำดื่มจากน้ำฝนและซื้อน้ำจากผู้ผลิตในราคาเกลดอนละ 10 บาท โดยจะมีตัวแทนขายส่งถึง
บ้าน

- **โทรศัพท์** ปัจจุบันหมู่บ้านมีจำนวนโทรศัพท์ 78 หลังคาเรือน ยังไม่มีตู้โทรศัพท์
สาธารณะ ในปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารทันสมัย โทรศัพท์มือถือ ถือเป็นเครื่องมือสื่อ
สารที่ทันสมัย บางครัวเรือนในหมู่บ้านจะมีทั้งโทรศัพท์บ้านและมือถือ

- **ความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน**

- 1) ศูนย์ศึกษาของหมู่บ้าน เช่น ห้องสมุด คอมพิวเตอร์
- 2) ไฟถนนเข้าหมู่บ้านจากถนนสายหลัก
- 3) ทุนหมุนเวียนจากรัฐบาลเพิ่มขึ้น
- 4) เงินสนับสนุนกลุ่มเยาวชน

- **โครงการพัฒนาที่ผ่านมา**

ตารางที่ 8 โครงการพัฒนาหมู่บ้านที่ผ่านมา

โครงการ	หน่วยงาน	เข้ามาปี พ.ศ.	ผลการดำเนินการ
ก่อสร้างอาคารเรียนถาวร	บริษัท คลัง ปลาซ่า จำกัด	2534	สร้างอาคารเรียน 1 หลัง มูลค่า 1 ล้านบาท 5แสนบาท
ก่อสร้างถนน คสล.	อบต.	2541	เทคอนกรีตถนน ยาว 400 เมตร
ก่อสร้างถนน คสล.	อบต.	2542	เทคอนกรีตถนน
พัฒนาตำบล ปี 2542	มียาชาว่า	2542	สร้างรางน้ำคอนกรีตยาว 100 เมตร
ก่อสร้างถนน คสล.	อบต.	2543	เทคอนกรีตถนน
ก่อสร้างรางระบายน้ำตัวยู	อบต.	2543	สร้างรางระบายน้ำ ยาว 253 เมตร
จักรยานขี่เรียน	บริษัท คลัง ปลาซ่า จำกัด	2544	จักรยาน 5 คัน สำหรับนักเรียนบ้าน ไกล ขี่มาเรียน เมื่อจบการศึกษาแล้วให้ คนอื่นต่อ

- **สุขภาพอนามัย** ชาวบ้านส่วนใหญ่จะสุขภาพดี เพราะเป็นชนบท อากาศดี ได้ออก

กำลังกายและทำงานกลางแจ้ง ในอดีตการรักษาอาการป่วยจะมีความเชื่อเรื่องผี โดยการไปหาหมอ ร่ำทรง จะนำน้ำมันตำรักษา ปัจจุบันยังมีความเชื่ออยู่แต่ส่วนมากจะรักษาที่ ร.พ. สวัสดิการในการรักษาทางสาธารณสุขตำบลจะมีบัตรประกันสุขภาพให้ฟรีสำหรับผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ทารกแรก - 12 ปี ผู้มีรายได้น้อย ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส นอกเหนือจากที่กล่าวมาจะเป็นบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค

- โรคระบาดในหมู่บ้าน

- 1) โรคพิษ ราน้ำค้าง หนองสิดำ
- 2) โรคสัตว์ เกิดกับปลาตุ๊กที่เลี้ยงคือเหงือกบวม
- 3) โรคในคน ไข้เลือดออก 3 ราย

5. ผู้นำชุมชน

ปัจจุบันผู้นำหมู่บ้านต่างตา มีทั้งผู้นำทางศาสนาและผู้นำท้องถิ่น ดังนี้
ตารางที่ 9 รายชื่อผู้นำหมู่บ้านต่างตา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	การศึกษา
1	พระครูปลัดประเสริฐ คเวสโก	เจ้าอาวาสวัดต่างตา	ปริญญาตรี
2.	นายวงกต ชาดิพุดชา	สมาชิก อบต.	ม.3
3	นางระเบียบ จอมเกาะ	สมาชิก อบต.	ม.3
4	นายถนอม จอมเกาะ	ผู้ใหญ่บ้าน	ม.3
5	นางวิไลวรรณ จูเกต	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ปวส.
6	นายฉลอง บุญหมื่นไวย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป.4
7	นางอรุณ มีภู	กรรมการหมู่บ้าน	ป.4
8	นางวิไลย์ พิมพ์ปฐ	กรรมการหมู่บ้าน	ป.4
9	นางดวงใจ ปราบจะบก	กรรมการหมู่บ้าน	ปริญญาตรี
10	นางจรรุณี หอมจะบก	กรรมการหมู่บ้าน	ป.7
11	นายชัยยศ เพ็ชรจะบก	กรรมการหมู่บ้าน	ปวช.
12	นายพูน สุกกำปัง	กรรมการหมู่บ้าน	ป.4
13	ส.อ.รอด สืบปฐ	กรรมการหมู่บ้าน	ป.7

ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งใช้แบบรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และสมาชิกอบต.มาจากการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่ง 4 ปี

6. กลุ่มองค์กรชุมชน

ตารางที่ 10 รายชื่อกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านต่างตา

ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม	ปีก่อตั้ง	ทุนปัจจุบัน	สมาชิก (คน)
ออมทรัพย์เพื่อ การผลิต	ให้สมาชิกกู้ยืมไปเพื่อประกอบ อาชีพ	2541	524,848.50	125
ฌาปนกิจหมู่บ้าน	ให้ครอบครัวสมาชิกที่เสียชีวิต	2538	12,091.35	68
แม่บ้าน	ทำดอกไม้จันทน์	2544	3,000	30

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแหล่งเงินที่ชาวบ้านนำเงินมาออมไว้ทุกเดือน และสามารถกู้เงินได้ 3 เท่าของเงินฝาก ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน และมีการปันผลหุ้นปีละ 1 ครั้ง ปัจจุบันมีเงินให้สมาชิกกู้ไม่พอเพียง เพราะสมาชิกส่วนมากส่งแต่ดอกเบี้ย เงินต้นไม่ส่ง

กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน มีการเก็บเงินกับสมาชิกครอบครัวละ 100 บาทต่อการเสียชีวิต 1 คน ทำให้ญาติผู้เสียชีวิตมีค่าใช้จ่ายในการทำศพ และมีค่าตอบแทนให้กับผู้เดินเก็บเงินกับสมาชิกครั้งละ 200 บาทต่อหนึ่งศพ

กลุ่มแม่บ้าน เป็นการทำดอกไม้จันทน์ทำเฉพาะที่มีงานศพที่สั่งทำเท่านั้น ไม่รวมกลุ่มรวมกันทำ ประธานกลุ่มเป็นผู้ทำ ไม่มีการประกาศชี้แจงรายได้และค่าใช้จ่ายใดๆ ให้สมาชิกกลุ่มทราบ ทำให้สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเมื่อมีการประชุม.

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม มีดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า(Input Evaluation) ของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้าน การเปิดเวทีชาวบ้าน ผู้มีมาร่วมประชาคมเกิน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน และมีชุดปฏิบัติการระดับตำบลมาให้กับชาวบ้านเรื่องนโยบายของรัฐบาลของเงินกองทุน 1 ล้าน และวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และเป็นผู้สังเกตการณ์ในการเลือกคณะกรรมการกองทุนด้วย ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับนโยบายของรัฐคือ เป็นเงินที่รัฐ

บาลนำมาช่วยเหลือประชาชนในทุกสาขาอาชีพ ให้ประชาชนบริหารกันเองและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน

2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่างตาและที่ปรึกษาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 จำนวน 9 คน ชาย 5 คน หญิง 4 คน กรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติ แตกต่างไปกลุ่มต่างๆของหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการชุดนี้ ที่ปรึกษากองทุน 7 คน โดยผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้เสนอรายชื่อขึ้นมา ใช้วิธียกมือนับคะแนน และกรรมการ 9 คน ทำการเลือกตำแหน่ง ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก สินเชื่อ เร่งรัดหนี้สิน จากการประชุมสมาชิกเป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาชำระเงินต้นและดอกเบี้ย ค่าหุ้นและระเบียบข้อบังคับ คณะกรรมการเป็นผู้ร่างแล้วนำเสนอต่อสมาชิกในที่ประชุมเพื่อทำการแก้ไขในข้อที่บกพร่อง การทำงานของคณะกรรมการเมื่อครบวาระปี 1 คณะกรรมการต้องจับฉลากออกครั้งหนึ่ง และให้สมาชิกเลือกคณะกรรมการเข้าบริหารกองทุนใหม่ได้ กองทุนหมู่บ้านต่างตาครบวาระและทำการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2545 จากมติของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม 68 คน ลงมติเลือกคณะกรรมการชุดเดิม เพราะมีความไว้วางใจในการบริหารงานและมีความโปร่งใสในการทำงานกว่ากลุ่มอื่นๆ ของหมู่บ้าน

3) เงินกองทุน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านต่างตาขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2544 เปิดบัญชีที่ธนาคารออมสิน สาขาสุรนารี บัญชีออมทรัพย์เลขที่ 06-4311-20-057499-6 และเปิดบัญชีสะสมหุ้นของสมาชิก เป็นจำนวนเงิน 7,900 บาท ได้รับเงินโอนเงินจัดสรรจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2544 เป็นรอบที่ 2 ของจังหวัดนครราชสีมา และเป็นรอบที่ 1 ของอำเภอเมือง จาก 24 ตำบล การเปิดบัญชีของคณะกรรมการ มีชื่อกรรมการในบัญชี 5 คน การเบิกจ่าย 3ใน4 ของกรรมการ 5 คนที่มีชื่อในบัญชี และการเบิกจ่าย ต้องมีลายเซ็นของประธานทุกครั้ง เงินกองทุน 1 ล้านบาท เริ่มปล่อยกู้ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา เมื่อปล่อยกู้ครบ 1 ปี ในการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนคือ สวัสดิการสมาชิก 10% บริจาคสาธารณะประโยชน์แก่ท้องถิ่น 10% สมทบเข้ากองทุน 50 % ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 10% ค่าใช้จ่าย20%

ตารางที่ 11 จำนวนเงินกู้และการชำระคืนเงินกู้

เดือน	จำนวนเงินกู้		ชำระคืนเงินต้น		กำไรสะสม
	ราย	จำนวนเงิน	ราย	เงินต้น (บาท)	
ก.ย. 44	56	733,000.00	1	5,025.00	25.00
ต.ค.44	11	230,000.00	20	23,584.75	1,080.25
พ.ย.44	3	25,000.00	24	27,635.50	2,620.25
ธ.ค.44	5	70,000.00	56	159,235.00	12,534.59
ม.ค.45	9	128,000.00	38	95,619.25	16,529.59
ก.พ.45	8	55,000.00	25	44,052.00	18,990.09
มี.ค.45	9	90,000.00	63	145,992.75	26,174.09
เม.ย.45	7	110,000.00	36	118,687.00	31,110.09
พ.ค.45	12	65,000.00	41	99,293.50	37,260.09
มิ.ย.45	14	177,000.00	63	147,567.50	43,025.09
ก.ค.45	9	165,000.00	54	141,400.00	48,800.84

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน การชำระคืนเงินกู้ ส่วนมากผู้กู้จะให้กรรมการไปชำระให้ที่ธนาคาร เพราะถ้าไปเองจะเสียเวลาทำงานและเสียรายได้ต่อวัน ตัวแทนกรรมการจะรวบรวมไปชำระให้ตอนเย็นจะนำไปชำระคืนเงินกู้ที่มีลายเซ็นเจ้าหน้าที่ธนาคารมาให้สมาชิกเก็บไว้ 1 ชุด เก็บไว้ ที่กองทุน 1 ชุด การชำระคืนเงินกู้จะชำระเป็นรายงวด 3 เดือนและรายเดือน แล้วแต่สมาชิกแจ้งไว้ตอนทำสัญญาเงินกู้ และยังมีสมาชิกที่ครบกำหนดชำระเงินกู้ 1 งวด แล้วไม่มาชำระเมื่อถึงงวดชำระต่อไปทางคณะกรรมการได้ทำหนังสือทวงหนี้ไปแล้ว แต่ยังเพิกเฉย มีจำนวน 6 ราย เป็นเงิน 75,500 บาท

5) ผู้สมัครของกู้ ผู้ที่จะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านต่างตาได้ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนบ้านต่างตาก่อน เปิดรับครั้งแรกวันที่ 1-6 กรกฎาคม พ.ศ.2544 มีจำนวน 90 คน 3 กลุ่ม เปิดรับปีละ 1 ครั้ง ปัจจุบันมีสมาชิกลาออก 1 ราย และเสียชีวิต 1 ราย การขอกู้ต้องยื่นคำขอกู้โดยชำระค่าขอกู้ 20 บาทต่อการกู้ 1 ครั้ง

6) บัณฑิตกองทุน บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก คือ นางเพลินจันทร์ ภคจิรัฐติกุล เริ่มเข้าปฏิบัติงานเดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ซึ่งเป็นโครงการการจัดการและประเมินโครงการ ความเข้าใจของชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับบัณฑิตคือเป็นผู้เข้ามาช่วยจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและมาประเมินกองทุนหมู่บ้าน

1.2 ผลการประเมินกระบวนการ(Process Evaluation) ของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนบ้านต่างตา พบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดเรียงตามลำดับของผู้กู้ และดูจากโครงการขอกู้ว่าทำจริงและมีความเป็นไปได้ทางการตลาด เพราะกรรมการกองทุนเป็นบุคคลในหมู่บ้านและรู้จักสภาพของผู้กู้แต่ละคนว่าทำจริงหรือไม่ การอนุมัติวงเงินกู้สมาชิกบางคนไม่พอใจวงกู้ เช่น รายสมาชิกที่ขายกล้วยเดี่ยว ขอมวงเงินกู้ 20,000 บาท ในการลง กรรมการกองทุนอนุมัติให้ 5,000 บาท เพราะถือว่า มีอุปกรณ์ทำกล้วยเดี่ยวครบแล้ว และไม่มีโครงการขายร้าน เพราะต้นทุนในการขายแต่ละวันไม่เกิน 2,000 บาท

2) การทำบัญชีของกองทุน พบว่า มีการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของแต่ละวัน ลงบัญชีตามบิลที่จ่าย ใช้บัญชีตามแบบธนาคารออมสินจัดอบรมให้ ปัดงบการเงินแสดงรายรายได้ ค่าใช้จ่าย กำไร ขาดทุน ทุกสิ้นเดือน และบุคคล บัณฑิตกองทุนเป็นผู้ปัดงบบัญชีให้ และช่วยตรวจสอบการโอนเงินออกและนำเงินส่งธนาคารด้วยทุกครั้ง

3) การหาตลาด สมาชิกเป็นผู้หาตลาดเองเพราะการกู้เงินกองทุนเป็นการกู้เพื่อพัฒนาอาชีพเดิมที่ทำอยู่ ทำให้สมาชิกขายผลิตได้ถูกบ้าง แพงบ้างแล้วราคาลงของตลาด

1.3 ผลการประเมินผลผลิต(Product Evaluation) ของหน่วยระบบ A มีดังนี้

1) จำนวนผู้กู้ ปัจจุบันมีผู้กู้ 88 ราย (ข้อมูลเดือน ก.ค. 45) กองทุนหมู่บ้านต่างตา มีการปล่อยกู้ทุกเดือน โดยให้สมาชิกยื่นคำขอกู้ก่อนวันที่ 20 ของทุกเดือน เมื่อสมาชิกชำระเงินต้นและดอกเบี้ยครบตามสัญญาก็สามารถกู้ได้อีก โดยไม่ต้องรอให้ครบ 1 ปี สมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่างตา กู้เงินกองทุนเกิน 1 ครั้ง จำนวน 30 คนขึ้นไป เป็นการยืนยันว่าสมาชิกรายได้มีความตรงต่อเวลา สามารถกู้ได้ตลอดเมื่อชำระหนี้ครบตามสัญญา ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนตลอดปี

2) ยอดเงินให้กู้ กองทุนหมู่บ้านต่างตา จะมีเงินหมุนเวียนตลอดเพราะมีการชำระเงินต้นและดอกเบี้ย เป็นรายเดือนและราย 3 เดือน จึงมีเงินเพียงพอในการปล่อยกู้ ทำให้ผู้ขอกู้ไม่ต้องรอนาน สมาชิกจึงมีความพอใจมาก จำนวนยอดเงินคงเหลือในบัญชีเดือน ก.ค.45 จำนวน 208,818.19 บาท

3) จำนวนทุนสะสมในด้านการกู้เงินของชาวบ้าน จะมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับหมู่บ้านดังนี้ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร และกองทุนหมู่บ้านต่างตา ผู้ที่จะกู้ได้ต้องสมัครเป็นสมาชิกก่อนแล้วแต่ระเบียบของแต่ละกลุ่มกำหนดขึ้น เงินกองทุนหมู่บ้านถือเป็นกองทุนที่ใหญ่ที่สุดของหมู่บ้าน

4) การขยายกิจการของผู้กู้ ส่วนมากสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนจะนำไปเสริมอาชีพเดิมที่มีต้นทุนสูงอยู่แล้ว วงเงิน 20,000 บาท จะไม่สามารถขยายกิจการได้

5) ความเข้มแข็งและมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดกับกองทุนหมู่บ้านคือ ทางรัฐบาลไม่สามารถให้คณะกรรมการเบิกเงินจากเงินที่จัดสรรให้มาเป็นค่าใช้จ่ายได้ ทำให้คณะกรรมการต้องหาวิธีการซึ่งได้มาซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกองทุนคือคิดจากค่าของกุ๊ยจากสมาชิกครั้งละ 20 บาทเพื่อเป็นไว้เป็นค่าใช้จ่าย และคณะกรรมการช่วยออกค่าใช้จ่ายในบางส่วนที่ขาดเหลือ ถือเป็นการช่วยเหลือชุมชนตนเอง และมีการเรียนรู้จากเครือข่ายระดับตำบลและอำเภอเมื่อมีประชุมมีการแลกเปลี่ยนปัญหา และแนวทางแก้ไขเป็นระยะ ๆ ที่ทางอำเภอจัดอบรมทุกครั้ง เพื่อนำมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านต่างตามต่อไป

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทของหน่วยระบบ B พบว่า

1) อาชีพหลักในอดีต ส่วนมากจะทำนา จะทำสวนผักหลังฤดูเก็บเกี่ยวและรับจ้าง ปัจจุบันอาชีพหลัก คือ ทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง รับราชการ ทำนาปัจจุบันจะทำไว้เพื่อบริโภคเท่านั้น การขายผลผลิตส่วนใหญ่จะนำไปขายในตลาดในตัวเมืองจะเป็นการขายส่งมากกว่าขายปลีก

ตารางที่ 12 ภาพรวมของสมาชิกผู้กู้จำนวน 88 ราย ชาย 25 คน หญิง 63 คน

ความรู้ความสามารถของผู้กู้	ทรัพย์สินของผู้กู้	หนี้สินธนาคาร	หนี้รายนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ของครอบครัว	ประสบการณ์ดำเนินการ
มีความรู้ในการประกอบอาชีพดั้งเดิมอยู่แล้ว จึงมีความชำนาญและปรับปรุงมาเรื่อยๆ	ส่วนใหญ่มีที่ทำกินเป็นของตนเองและมีบางรายเช่าเป็นปี โดยเสียค่าเช่าปีละ 3,000 บาท	ส่วนมากเป็นลูกหนี้จากรทส. และอยู่ในช่วงพักชำระหนี้ เป็นลูกหนี้แต่ละราย 50,000 บาทขึ้นไป	กู้ดอกเบี้ยร้อยละ 10-20 บาท เป็นการส่งรายวัน	อาชีพหลักเป็นเกษตรกร อาชีพรองรับจ้าง	อัตราเฉลี่ยรายได้เกิน 30,000 บาท/ปี เพราะในบางครอบครัวมีอาชีพเกิน 2 อาชีพ	ศึกษาจากผู้ที่ทำอยู่ก่อน ไม่มีหน่วยงานราชการมาแนะนำ

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ แบ่งตามโครงการดังนี้คือ

ตารางที่ 13 โครงการที่สมาชิกขอกู้

รายการ	ปลูกพืช	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	ฉุกเฉิน	บริการ	ตัดเย็บ	ลดรายจ่าย	ช่างปูน
จำนวนเงิน	255,000	494,000	260,000	122,000	80,000	20,000	15,000	20,000
คน	15	27	12	25	4	2	2	1

- ปลูกพืช เช่น ผักคะน้า กวางตุ้ง ต้นหอม ผักสลัด ผักบุ้ง เป็นต้น การปลูกผักผลัดเปลี่ยนกันไปตามความเหินของสมาชิก ปัญหาที่สมาชิกพบเจอคือ ปุ๋ยมีราคาแพง ราคาผักกำหนดแน่นอนไม่ได้ ขึ้นอยู่กับราคาของตลาด การขายเป็นการขายส่ง โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับตัดถึงสวนแล้วนำส่งไปขายที่ตลาดสุรนครเป็นส่วนใหญ่เพราะเป็นตลาดขายส่งทั่วภาคอีสาน ทำให้บางครั้งก็ได้กำไร บางครั้งก็ขาดทุน

- เลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงปลาอุกบักอูย ต้องใช้ต้นทุนการเลี้ยงสูงมาก การลงทุนรายละไม่ต่ำหกหมื่นบาท ปัจจุบันราคาปลาดุกตกต่ำทำให้สมาชิกประสบปัญหาขาดทุน ต้องหาอาชีพอื่นเสริมเพื่อเป็นการหารายได้เพิ่มเติม เช่น ปลูกผัก รับจ้าง อาชีพการเลี้ยงหมู ประสบปัญหาหาราคาอาหารสัตว์แพง ต้องหันมาต้มข้าวและผักพื้นบ้านผสม และใส่อาหารสัตว์เพื่อบำรุงบ้าง ทำให้สมาชิกไม่ประสบปัญหาขาดทุน แต่ไม่มีพื้นที่เลี้ยงเพราะถ้าเลี้ยงในหมู่บ้านจำนวนมาก ทำให้เกิดกลิ่นรบกวนชาวบ้านใกล้เคียง อาชีพเลี้ยงวัวนม เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ในหมู่บ้าน มีผู้เลี้ยง 2 ราย การลงทุนสูง รายได้ดี นำนมที่ได้จะนำไปส่งที่สหกรณ์โคนมขามทะเลสอ อาหารของสัตว์จะไปรับเปลือกข้าวโพดที่ตลาดสุรนคร และปลูกหญ้าที่นาแล้วเกี่ยวให้วัว ปัญหาของผู้เลี้ยงคือ ถ้าวัวป่วยจะได้น้ำมน้อย ต้นทุนการเลี้ยงสูง อาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์ เป็นการรับจ้างเลี้ยงของบริษัทซีพี ผู้เลี้ยงจะต้องมีทุนมากพอสำหรับการทำโรงเรือน เพราะโรงเรือนต้องได้มาตรฐานตามที่บริษัทกำหนดทางบริษัทจะลงลูกไก่ให้ รายได้จากการเลี้ยงไก่พันธุ์ ได้จากเปอร์เซ็นต์การรอดของไก่ แต่รายได้คุ้มค่าต่อการลงทุน การเลี้ยงจะมีสัตวแพทย์ของบริษัทมาให้คำแนะนำและตรวจเยี่ยมเป็นระยะจนกว่าไก่จะจับส่งบริษัทได้

- อาชีพค้าขาย คือ ร้านขายของชำ อาหารตามสั่ง ขายผลไม้ จะซื้อสินค้าที่ห้างแม็คโคร ตลาดประปา ตลาดสุรนคร รายได้ขึ้นผู้กับผู้ซื้อ ไม่สามารถระบุจำนวนผู้ซื้อได้ บางวันขายได้มาก และบางวันขายได้น้อย

- กู้ฉุกเฉิน ส่วนมากกู้ไปซ่อมแซมอาชีพเดิมที่ทำอยู่ กรณีเงินลงทุนไม่พอ และกู้ช่วงบุตรเปิดเทอม เป็นค่าหนังสือ เสื้อผ้า และค่าเทอม

- การบริการ คือ เป็นบริการวิ่งรถโดยสารประจำหมู่บ้านเข้าไปในตัวเมือง ปัญหาที่พบคือ ช่วงปิดเทอมทำให้รายได้ลดลง
- อาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า จะเป็นการไปรับจ้างตัดที่ร้านต่างหมู่บ้าน
- กู้ลดรายจ่าย ผู้กู้จะเป็นอาชีพรับจ้าง โดยกู้มาใช้จ่ายในครอบครัว
- ช่างปูน เป็นช่างทำลวดลายโบสถ์ เป็นลายไทย ได้รับค่าจ้างจากผู้ว่าจ้างเป็นงวด ๆ

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

การปล่อยกู้ให้สมาชิกได้ทั่วถึง โดยที่สมาชิกไม่ต้องรอนานเพราะมีเงินหมุนเวียนเข้าบัญชีกองทุนทุกเดือน ทำให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนในด้านลงทุน หาแหล่งเงินกู้ที่อัตราดอกเบี้ยถูก ช่วยลดการกู้เงินนอกระบบได้ระดับหนึ่ง

- 1) การทำบัญชีของสมาชิก จะเป็นการจดยรายรับรายจ่ายของการลงทุนแบบง่าย ๆ ตามความคิดของสมาชิกเอง ส่วนมากใช้จ่ายรายวันส่วนตัวจะไม่ลงบัญชีไว้ ใช้การจำว่าต่อวันใช้เงินไปเท่าไร แล้วดูจากยอดเงินที่เหลือแต่ละเดือน
- 2) การหาตลาด สมาชิกส่วนใหญ่จะมีตลาดส่งอยู่แล้ว แต่ยังไม่สามารถกำหนดราคาตลาดได้ ทำให้รายได้ที่รับจากผลผลิตไม่แน่นอน
- 3) ความเข้มแข็งของชุมชน ที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเกิดการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง จากการคัดเลือกรวมกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนไม่ยอมรับหน้าที่ เพราะมีความรับผิดชอบสูง ไม่มีเงินเดือน ไม่มีค่าใช้จ่ายต่างๆ เมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ ก็ทำงานเพื่อชุมชนอย่างเต็มความสามารถ สละเวลาในการทำมาหากินเมื่อเวลาที่มีประชุมต่างๆของเครือข่ายที่ทางอำเภอจัดขึ้นอย่างเต็มที่ และนำข้อมูลจากการประชุมที่ได้ประชุมมาชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจทุกครั้ง

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

- 1) ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มจากเดิมที่มีอยู่ในการประกอบอาชีพได้ และช่วยลดการกู้เงินนอกระบบได้ ถึงจะมีการกู้ยืม แต่มีการกุน้อยกว่าเดิมที่เคยกู้
- 2) ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ ผู้กู้จะนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ ถึงจะไม่ใช้หมดตามจำนวนที่กู้ก็ตาม มีบางรายนำไปใช้หนี้ในระบบ เพื่อลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิต เหลือใช้เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการประเมินเทคนิควิถีทำธุรกิจของผู้

ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิถีการดำเนินกิจการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้ทำกิจการเดียวกันให้คิดกระบวนการวิธีทำงาน (Work Process)

จากการประมวลเทคนิควิถีทำธุรกิจของผู้อาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

1. อาชีพปลูกพืช (ปลูกผัก) ปักจายนำเข้าที่ดีได้แก่ มีที่ทำกินเป็นของตนเอง และค่าเช่าต่อปีราคาไม่สูง สภาพดินยังไม่เสื่อมโทรม เพราะมีการใช้ปลูกคอกสลับกับปุ๋ยเคมี การปลูกผักสามารถปลูกได้ปีละ 5 ครั้ง การชลประทานสะดวก มีน้ำใช้ตลอดปี กระบวนการผลิต จะแทงร่องมีน้ำไหลผ่านทุร่อง ทำให้การรดผักสะดวก น้ำเปียกทั่วถึง หลังจากหว่านเมล็ดผัก เมื่อผักงอกจะใส่ปุ๋ยและยาเป็นระยะ กว่าจะได้ขาย ผลผลิต จากการบำรุงทำให้ผลผลิตปริมาณสูง ถ้าผักมีราคาแพง 1 หลังร่องจะได้ราคาประมาณ 1 หมื่นบาท ทำให้มีเงินไว้ลงทุนต่อในงวดต่อไป
2. อาชีพเลี้ยงสัตว์ ปักจายนำเข้าที่ดี คือ หาวัตถุดิบในการเลี้ยงได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ไร่ ปลายข้าว ผัก หญ้า และสามารถผสมพันธุ์เองได้ เช่น ลูกหมู ลูกไก่พื้นบ้าน ลูกปลาดุก ลูกวัว ด้านผลผลิตอาชีพนี้มีรายได้ดี ถ้าราคาในท้องตลาดตกต่ำ (กรณีเลี้ยงหมู) สมาชิกผู้เลี้ยงจะฆ่าและขายเนื้อเองในหมู่บ้าน ทำให้ไม่ขาดทุน
3. อาชีพค้าขาย ปักจายนำเข้าที่ดีได้ หาซื้อวัตถุดิบมาได้สะดวก เพราะตลาดค้าส่งอยู่ห่างหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร ช่วงตี 4 จะมีรถประจำหมู่บ้านวิ่งรับแม่ค้าไปซื้อของที่ตลาดทุกวัน กระบวนการที่ดีได้แก่ ร้านค้าในหมู่บ้านจะอยู่คนละซอย ทำให้กระจาย ผู้ซื้อได้รับความสะดวก ผลผลิต มีรายได้ดี ไม่ขาดทุน เพราะของแห้งที่เหลือสามารถขายได้ในวันต่อไป จากการสัมภาษณ์ ทุกคนมีความพอใจในอาชีพค้าขายที่ทำอยู่ เพราะมีเช้าทุกวัน
4. อาชีพรับจ้าง จะมีการจ้างแรงงานทุกวัน เพราะต่างหมู่บ้านจะว่าจ้างด้วย การจ้างจะมีจ้างเป็นวัน โดยให้ค่าจ้างวันละ 120 บาท และการจ้างจากจำนวนตัดผักที่ตัดได้ จากการสัมภาษณ์ ผู้รับจ้างตัดผักได้วันละ 200-300 บาท ต่อวัน คิดจากจำนวนที่ตัดได้ ส่วนมากตัดช่วงเวลา 04.00 - 08.00 น. ทำให้ผู้รับจ้างสามารถประมาณรายรับได้ล่วงหน้า
5. การบริการ การเดินรถ มีรถเป็นของตนเอง ทำให้มีรายได้เหลือเก็บทุกวันหลังจากหักค่าน้ำมันรถ
6. ช่างตัดเย็บ เป็นการไปรับจ้างต่างหมู่บ้าน โดยได้รับค่าจ้างเป็นเดือน ๆ ละ 6,000 บาท ถ้าร้านมีงาน ก็จะเป็นงานเหมา ราคาการเหมาแตกต่างกันไป กำหนดแน่นอนไม่ได้
7. ช่างปูน เป็นการรับเหมาแกะสลักทำลวดลายของโบสถ์ ที่เป็นลายไทย ค่าวัสดุ

อุปกรณ์ทางวัดจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง ทำให้ไม่ต้องลงทุนมาก ลงทุนเฉพาะแบบที่เป็นดินน้ำมัน ที่ทำลวดลาย และจ่ายค่าแรงให้ลูกจ้าง รายได้จะเบิกเงินกับผู้ว่าจ้างเป็นงวด ๆ จนกว่าจะเสร็จงาน

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ชาวบ้านมีการตื่นตัว รับนโยบายของรัฐบาลเพราะต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการเสริมสร้างรายได้ พัฒนาอาชีพเดิม สร้างรายได้จากอาชีพที่ประกอบอยู่ ยอดคงเหลือของกองทุนเงินล้าน จำนวน 208,818.09 บาท และกองทุน 1 ล้านของหมู่บ้านต่างตาดือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนขนาดใหญ่ที่สุดในบ้านหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 9 คน มีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการ 9 คน ซึ่งมาจากคัดเลือกของสมาชิกในหมู่บ้าน ดูแล้วว่ามีความรู้ ความสามารถที่จะบริหารงานได้ จากการบริหารการเงินของกองทุนพบว่า มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง โดยคณะกรรมการแจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบขั้นตอนในการยื่นคำร้องขอกู้ สมาชิกมีส่วนร่วมในกำหนดอัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาการชำระเงินกู้ การอนุมัติเงินกู้ของกรรมการถือเสียงข้างมาก มีการจัดทำบัญชีและปิดบทุกเดือนและรายงานให้ทางอำเภอทราบทุกเดือน และแจ้งยอดเงินการกู้และยอดเงินชำระไว้ที่เปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนทุกเดือน การตัดสินใจเงินกู้สมาชิกส่วนมากมีความพอใจกับวงเงินกู้ มีการจัดสรรผลประโยชน์กำไรจากการดำเนินงานไว้ในระเบียบเมื่อครบ 1 ปี

1.3 การเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองพบว่า เมื่อมีการประชุมชาวบ้านจะแสดงความคิดเห็น ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจการ เสนอแนวทางแก้ไขที่ตนเองประสบ ให้ผู้อื่นได้รับรู้และนำไปเป็นแนวทางแก้ไขต่อไป

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า กองทุน 1 ล้านบาท มีการกระจายออกไปอย่างทั่วถึงในหมู่บ้าน และมีการชำระเงินกู้คืนทุกเดือน ทุก 3 เดือน ทำให้มีเงินให้สมาชิกรายอื่นกู้ยืมต่อไป และผู้กู้เงินสามารถกู้ 1 ครั้งในรอบ 1 ปี เพราะเมื่อได้กำไรจากการลงทุนก็จะนำเงินมาชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยก่อนครบกำหนดชำระ ไม่ต้องให้ครบ 1 ปี ผู้มีพื้นที่ทำกินจะทำกินแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในสวนจะปลูกผัก ในร่องจะเลี้ยงปลาไว้กิน ทำให้ลดรายจ่ายได้

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า สภาพทั่วๆ ของหมู่บ้าน มีความอุดมสมบูรณ์

การชลประทานสะดวก มีน้ำใช้ตลอดปี ทำให้ทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี ด้านการศึกษา มีการส่งบุตรหลานเรียนให้สูงขึ้น โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ถนนสะดวก มีไฟฟ้าใช้ทุก

ครัวเรือน มีโรงเรียนในหมู่บ้าน ได้รับการศึกษาทุกคนครบถ้วนตามเกณฑ์ ความเข้มแข็งของชุมชนพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีและซื่อสัตย์ โดยดูได้จากการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิก และการขอความร่วมมือจากสมาชิกในจ่ายค่าค่าของกู้ 20 บาทในการกู้แต่ละครั้ง สมาชิกเต็มใจจ่าย สมาชิกจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูจากการค้าประกัน การกู้เงินกองทุน จะมีความเชื่อใจกัน ถึงจะไม่ใช่ว่าทุกคนก็สามารถค้าประกันได้ เมื่อมีปัญหาที่จะมาปรึกษา ขอความคิดเห็นและคำแนะนำ จากคณะกรรมการกองทุน

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- 2) เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
- 3) ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสามัคคี
- 4) เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
- 5) นำผลกำไรพัฒนาชุมชน
- 6) ระบบบัญชีรัดกุม โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 7) คณะกรรมการ มีความเสียสละ รับผิดชอบ สามัคคี ให้คำแนะนำกับสมาชิกที่มีปัญหาตลอดเวลา
- 8) ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้สามารถสร้างงานได้
- 9) สร้างระเบียบสังคมในหมู่บ้าน
- 10) ทำให้ชุมชนรู้จักออมเงิน
- 11) ลดปัญหาเงินนอกระบบ

2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 1) ระยะเวลาการชำระหนี้สั้น
- 2) ผู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- 3) วงเงินกู้น้อยไม่เพียงพอต่อการลงทุน
- 4) สมาชิกไม่เข้าใจระเบียบกองทุน
- 5) เพิ่มภาระหนี้ให้กับชุมชน
- 6) ประชาชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ
- 7) คณะกรรมการทำบัญชีงบดุลไม่ได้
- 8) กลุ่มเติบโตช้าเพราะอัตราดอกเบี้ยต่ำ

- 9) มีสมาชิกบางส่วนชำระเงินกู้ล่าช้า
- 10) ระเบียบขึ้นตอนมาก
- 11) ผู้นำชุมชน

3. ความเข้มแข็งของชุมชน

ความสามัคคี ด้านวัฒนธรรมประเพณี ชุมชนมีความสามัคคี จากเวลาปฏิบัติงาน ประเพณีจะมีรายนามผู้บริจาคในการสร้างสาธารณะประโยชน์เป็นจำนวนมาก

ความซื่อสัตย์ สืบเนื่องจากการค้าประกันเงินกองทุน กลุ่มออมทรัพย์ ถึงแม้จะไม่ใช่นิติ สมาชิกเต็มใจค้าประกันให้ และจะนำเงินมาชำระตรงเวลาเป็นส่วนใหญ่ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ยกย่องคนทำความดี ด้านความกตัญญูชุมชนจะยกย่องคนทำความดี แต่ในเรื่องผู้นำชุมชน สมาชิกจะเลือกบุคคลที่นำเงินหรือสิ่งของมาให้ ผู้ที่ตั้งใจจะทำงานจริงๆ กลับไม่ได้รับการเลือก จากการสมัครเลือกตั้ง ผู้ใหญ่บ้านและ อบต.

สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากถ้าบ้านไหนมีงานบุญ ชาวบ้านจะช่วยเหลือกัน เลี้ยงแขกในงาน โดยเจ้าภาพงานไม่ต้องวาน

สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้ ในชุมชนมีการหาความรู้เพิ่มเติมเพราะมีส่งบุตรหลานให้เรียนสูงขึ้น และติดตามข่าวจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน

สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ เพราะทุกครัวเรือนมีอาชีพแตกต่างกันไป และมีรายได้เข้าครัวเรือนทุกเดือน

ครอบครัวในชุมชนมีการความอบอุ่น ในชุมชนไม่มีการหย่าร้าง ไม่มีปัญหาหาเสพติดในหมู่บ้าน

มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร คือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฉาบฉวยหมู่บ้าน เป็นการช่วยเหลือทางการเงินของสมาชิก

มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ในการประชุมกองทุนหมู่บ้าน ให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นต่างๆที่สมาชิกไม่พอใจ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงต่อไป

ชุมชนมีการช่วยเหลือ เด็ก คนชรา และผู้ด้อยโอกาส โดยการร่วมมือกับภาครัฐมีเงินช่วยเหลือให้เป็นรายเดือน

ผู้นำ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่แน่ใจผู้นำบางคน เพราะจากการบริหารน้ำประปาหมู่บ้าน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร ผลกำไรไม่มีการบริจาคแก่ท้องถิ่น

ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ เช่น กรณีเงินกองทุน 1 ล้าน คณะกรรมการสามารถร่วมกันแก้ปัญหาและได้รับกำลังจากสมาชิกกองทุน ในการขัดแย้งระหว่างผู้นำบางคนหมู่บ้านที่ไม่เข้าใจนโยบายของรัฐ ในเรื่องการปล่อยเงินกู้ เพราะการปล่อยกู้เงินกองทุนหมู่บ้านต่างจังหวัดที่ 1 มีสมาชิกกู้ 38 ราย จากสมาชิก 90 ราย เพราะกองทุนหมู่บ้านปล่อยกู้ทุกเดือน ยังเหลือผู้ที่ยังไม่กู้อีกจำนวนมาก ผู้นำจะให้ปล่อยเงินกู้หมด ทางคณะกรรมการได้ชี้แจงและอธิบายให้ฟัง และสามารถแก้ปัญหาได้โดยสันติวิธี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ตำบลหนองจะบก สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- เพื่อต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านต่างตา
- เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ
- เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านต่างตาและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2. วิธีดำเนินการ

- ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 ต.หนองจะบก อ.เมือง จ.นครราชสีมาที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน
- ใช้รูปแบบชีพพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- เก็บรวบรวมข้อมูล
- ประมวลสังเคราะห์ข้อมูล
- การเขียนสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินงาน

จากผลการประเมินโครงการพบว่าชาวบ้านตอบรับนโยบายที่รัฐบาลต้องการให้ชาวบ้านมีทุนในการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย โดยมีชุดปฏิบัติระดับตำบลเป็นผู้ให้ความรู้และคำแนะนำในการเปิดเวทีเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากความพร้อมของหมู่บ้าน ดูจากอาชีพ รายได้ ประสบการณ์และคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และระเบียบของกองทุนหมู่บ้านจนได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2544 เป็นรอบแรกของอำเภอเมือง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการเป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีการทำบัญชี ปัดบัญชี เป็น แม้ว่าการกรรมการกองทุนหมู่บ้านยังปิดงบดุลไม่เป็น ยังมีบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านไปให้คำแนะนำ การบริหารกองทุนหมู่บ้านปัญหาที่อยากให้ภาครัฐยื่นมือเข้ามาช่วยคือ สมาชิกไม่ชำระหนี้เมื่อครบกำหนด และจัดอบรมผู้ใหญ่วัย อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สภาพของหมู่บ้านยังอุดมสมบูรณ์ มีความสามัคคี วิถีชีวิตยังเป็นแบบคนชนบท คือ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทยๆ อยู่ และได้ทราบทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านต่อผู้นำท้องถิ่น ในด้านความยุติธรรม คุณธรรมและความโปร่งใส ในการบริหารในหมู่บ้าน ชาวบ้านต่างตาส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในผู้นำ

2. อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1

- การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านต่างตา หมู่ที่ 1 เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนจึงสามารถตั้งกองทุนได้สำเร็จ และคนชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้นเพราะกองทุนหมู่บ้านมีการประชุมเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นมากกว่ากองทุนอื่นๆ ในหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน 1 ถิ่นบาทเป็นกองทุนที่ใหญ่ที่สุดและช่วยเหลือคนในชุมชนได้มากที่สุดของหมู่บ้าน
- การมีระบบบริหารกองทุน อย่างชัดเจน โดยมีการปิดงบการเงินทุกสิ้นเดือนและปิดประกาศไว้ที่เปิดเผยให้สมาชิกได้ทราบตลอด คณะกรรมการกองทุนมีการแบ่งหน้าที่ตามสามารถและถนัดของแต่ละบุคคล มีการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกและหาแนวทางแก้ไขเป็นระยะๆ
- มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชน สอบถามปัญหา และ ช่วยแนะนำหาทางแก้ไข แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกและจากภาครัฐบาลอยู่
- การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนยังไม่มีกรรวมตัวตั้งกลุ่ม

ประกอบอาชีพ แต่มีการแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขกับผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน

- การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้านต่างดา มีการร่วมมือ ร่วมใจ สามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันอยู่ตามวิถีคนชนบท มีการพัฒนาหมู่บ้านเช่น วันที่ 12 สิงหาคมและ วันที่ 5 ธันวาคม จะมีการพัฒนาหมู่บ้านทุกปี ถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติและทำสืบทอดกันมาหลาย 10 ปี

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

- มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
- ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสามัคคี
- เป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
- นำผลกำไรพัฒนาชุมชน
- ระบบบัญชีรัดกุม โปร่งใส ตรวจสอบได้
- คณะกรรมการมีความเสียสละ รับผิดชอบ สามัคคี และให้คำแนะนำกับสมาชิกที่มีปัญหาได้ ตลอด
- ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้สามารถสร้างงานได้
- สร้างระเบียบสังคมในหมู่บ้าน
- ทำให้ชุมชนรู้จักออมเงิน
- ลดปัญหาเงินนอกระบบ

ปัจจัยด้านลบ

- ระยะเวลาการชำระหนี้สั้น
- ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- วงเงินกู้น้อยไม่เพียงพอต่อการลงทุน
- สมาชิกไม่เข้าใจระเบียบกองทุน
- เพิ่มภาระหนี้ให้กับชุมชน
- ประชาชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ
- คณะกรรมการไม่สามารถทำงบดุลได้
- อัตราดอกเบี้ยต่ำทำให้กลุ่มเดบิตโตะซ้ำ
- กลุ่มเดบิตโตะซ้ำเพราะอัตราดอกเบี้ยต่ำ

- ระเบียบขั้นตอนมาก
- ค่าตอบแทนคณะกรรมการมีน้อย
- ผู้นำชุมชน

3. การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

การปฏิบัติงานในหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ทราบว่าภายในชุมชน สมาชิกผู้ประกอบอาชีพต่างๆ ไม่มีการแยกตั้ง กลุ่มตามกลุ่มอาชีพที่เป็นรูปธรรม คือ มีประธาน รองประธาน เหรัญญิก แต่มีเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่มีการตั้งกลุ่มรวมๆ คือ กลุ่มเกษตรกรแต่ไม่ได้แยกอาชีพ

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ชุมชนอยู่กันอย่างสามัคคี มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสโดยได้รับงบประมาณจากภาครัฐ อยู่กันอย่างสันติ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาเสียดินในชุมชน แต่ผู้นำยังไม่ยุติธรรมพอ

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการ สามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้นและมีเงินหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่นกู้ยืมได้ โดยไม่ต้องรอให้ครบ 1 ปี

- ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการยังไม่สามารถปลดปล่อยหนี้สินได้หมด เพราะหนี้สินเดิมมีจำนวนมาก แต่ช่วยลดการกู้ยืมเงินนอกระบบได้

- ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน เพราะผู้ที่กู้เงินได้น้อยและไม่พอใจกรรมการกองทุนในระยะแรกๆ ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะได้เห็นผลการทำงานของคณะกรรมการ ที่โปร่งใส เงินกองทุน 1 ล้านยังอยู่ครบ และมีกำไรมาช่วยเหลือชุมชนได้ และได้ให้ความร่วมมือต่อคณะกรรมการเป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

- แต่งตั้งชุดเฉพาะกิจระดับอำเภอออกติดตามลูกหนี้ที่ขาดส่งเงินกู้และมีปัญหา
- ขยายระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ให้มากขึ้น
- ให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับหมู่บ้านที่บริหารจัดการได้ดี
- ให้มีการจัดตั้งเครือข่ายระดับอำเภอออกตรวจเยี่ยม ชี้แนะกองทุนหมู่บ้านอย่าง

สม่ำเสมอ

- ให้ยกฐานะกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนิติบุคคล เพื่อจะได้มีผลทาง

กฎหมาย

- เพิ่มอำนาจการอนุมัติเงินของคณะกรรมการได้มากกว่าสองหมื่นบาท
- ควรให้กรรมการกองทุนสามารถเข้าเป็นกรรมการได้โดยไม่ต้องเว้นวาระ

2. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงระเบียบกองทุนหมู่บ้านต่างดา

- ให้มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้ที่ยืมเงินกู้เกิน 1 ปี
- ขยายเวลาชำระเงินกู้กรณีฉุกเฉินจาก 4 เดือน เป็น 6 เดือน
- มีมาตรการสำหรับสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมประชุม
- กำหนดอัตราดอกเบี้ยใหม่ เพราะปัจจุบันทำให้กลุ่มเติบโตช้า

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้นำชุมชน

- จัดอบรมผู้นำชุมชนให้เข้าใจระเบียบ นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้เข้าใจโดยทอ่งแท้ เพราะมีส่วนทำให้คนใจชุมชนสับสนเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล เพราะมีส่วนทำให้ชุมชนเกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคี เป็นการนำไปสู่ชุมชนขาดความเข้มแข็ง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์**. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา**. ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นจำกัด หัสน์ทองการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่างตา. 2544. **ระเบียบและข้อบังคับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่างตา พ.ศ.2544**. นครราชสีมา.
- ประเวศ วะสี. 2545. **"กองทุน ไม่ใช่เงิน"**. มติชนสุดสัปดาห์. มกราคม. หน้า 25.
- พลเดช ปิ่นประทีป. 2544. **"พนักกำลังประชารัฐขับเคลื่อนนโยบายกองทุนหมู่บ้าน"**. เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้. มีนาคม – มิถุนายน . หน้า 14.
- เพ็ญจันทร์ ภคจิรัฐติกุล. 2545. **"ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนเงินล้าน"**. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (สำเนา).
- ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม. 2544. **"แนบบัญญัติ 10 ประการ ล้อมกรอบ กองทุนหมู่บ้าน"**. ประชาชาติ. 30 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2544.